

TANÁCS ESZTER

A gyermektelen életpálya

Szekcióbeszámoló

A nagy érdeklődés övezte szekcióban a gyermektelen életpálya különböző pontjai jelentek meg: míg az első előadás során a nem akaratlagos gyermektelenség vesztesége került fókuszba, a második előadás a reprodukzív döntést befolyásoló tényezők közül a klímaváltozást helyezte középpontba.

A szekció első előadását Békési Tímea és Tanács Eszter tartotta, *A Nem lettem anya veszteségfeldolgozó csoport bemutatása* címmel. Mindazok számára, akik vágyuk ellenére nem váltak anyává, a gyermektelenség veszteséggént fogható fel, bármilyen okból is nem tudott realizálódni a gyermekvállalási szándék. Az érintettek nagy része számára ez életük legfájdalmasabb tapasztalata, krízise.

Megfoghatatlan veszteségről van szó, bár fizikailag nincs jelen, lelkileg jelen van a vágyott gyermek. Az érintettek nehezen tudják megfogalmazni, mit veszítettek el, illetve a veszteség realizálása maga is egy folyamat. Veszteségük környezetük és a társadalom szemében sokszor láthatatlan marad, a környezet sok esetben nem is tud az érintett gyerekvállalási szándékáról, az ezért tett erőfeszítéseiről. Gyászuk érvénytelenített, jogfosztott abból a szempontból is, hogy hiányoznak a veszteségfeldolgozáshoz kapcsolódó normák, szokások, rituálék, nem állnak rendelkezésre minták a veszteségek artikulálására és értelmezésére. Emellett prospektív gyászról van szó, a gyász a jövőre irányul, az elképzelt jövő, remények és álmok állnak a középpontjában. Egy non-eseménnyel, a szülővé válás normatív krízisének elmaradásával kell megküzdeni, amely az identitást érintő veszteségek mellett szociális státuszvesztést is magával hoz.

A veszteség és hatásai az intrapszichés, az interperszonális és a tágabb társas szinten is megjelennek, így a veszteségfeldolgozás is e három színteret érinti. A gyermektelenség veszteségének feldolgozása során jelentős szerepet játszik a veszteség fájdalmának megélése mellett az önbecsülés helyreállítása, az identi-

tás újradefiniálása és az alternatív életcélok felé fordulás, mellyel párhuzamosan zajlik a kapcsolati szintér átalakulása és a történetek jelentésének keresése, élet-történetbe integrálása.

Az elméleti háttér bemutatása után Békési Tímea saját történetét osztotta meg, a végleges gyermektelenségéhez vezető okok mellett azt vette sorra, mi segítette a gyermektelenség veszteségével való megküzdésben.

A szakemberként szerzett elméleti tudás, gyakorlati tapasztalatok, illetve a gyermektelen nőként megélt saját élmények integrációjából született a *Nem lettem anya veszteségfeldolgozó csoport*. A sorstársközösség erejére is építő, kettős vezetéssel zajló tematikus gyászfeldolgozó csoport online és Budapesten személyes formában is elérhető, egy csoport 6-8 fő részvételével zajlik, 10 alkalommal, kéthetente 2 órában találkozik.

Az előadást követő reflexiók során felmerült, hogy a végleges gyermektelenséghez vezető úton elszenvedett veszteségek a gyermektelenség okától függően eltérhetnek, a meddőséghez, asszisztált reprodukciós eljárásokhoz más tapasztalatok kapcsolódnak, mint a körülményekből fakadó gyermektelen nők esetén például a pártalálás sikertelensége miatt megélt nehézségek, közös tapasztalatot és alapot jelent viszont, hogy a nem akaratlagosan gyermektelen nők vágyuk el- lenére nem váltak anyává. Megfogalmazódott emellett, hogy a férfiak által meg- élt veszteségekről is fontos lenne szót ejteni, veszteségfeldolgozásuk segítségének lehetőségeit feltárni.

A második előadást *A jövővel kapcsolatos bizonytalanságok és a gyermektelen- ség összefüggései* címmel Tomanóczy-Harangozó Orsolya tartotta, saját kutatása eredményeit mutatta be a hallgatóságnak. Online kérdőíves vizsgálatában 18 és 45 év közötti személyek vettek részt, az előadó 205 fős mintán elemezte a klíma- változás, a gyermekvállalás, mint cél fontossága, az anyaságrepresentációk és a gyerekvállalással kapcsolatos döntések összefüggéseit.

Eredményei szerint a minta 71%-a nagyon komoly problémának tartja a klí- maváltozást, a megkérdezettek 66%-a nagyon valószínűnek tartja, hogy a kö- vetkező 30 évben a klímaváltozás miatt jelentősen át kell alakítani a jelenlegi életmódunkat. Eredményei szerint a gyermekvállalással kapcsolatos döntésekre ugyanakkor a klímaváltozásnál nagyobb hatást gyakorolnak olyan külső ténye- zők, mint például az egészségügyi rendszer helyzete; a saját anyagi helyzet; a hazai gazdasági helyzet, bizonytalanság; a jelen politikai berendezkedés; a világ-

gazdasági helyzet; háborúk a világban. Összességében a minta 43%-a számolt be arról, hogy a gyermekvállalással kapcsolatos döntését a klímaváltozás valamilyen módon befolyásolja.

A vizsgálat eredményei szerint azok között, akiket nem befolyásol a gyermekvállalással kapcsolatos döntéseikben a klímaváltozás, nincs szignifikáns különbség a magukat vallásosnak, hívőnek vallók és azok között, akik nem tartják magukat vallásosnak. Azok, akiket nem befolyásol a klímaváltozás a reprodukatív döntésükben, magasabbra értékelik a gyermekvállalást mint célt, és az anyaságra inkább tekintenek a női identitás természetes részeként, szemben azokkal, akiknek a gyermekvállalással kapcsolatos döntéseire hatással van a klímaváltozás.

Az előadó felhívta a figyelmet arra, hogy a mintában nagy arányban szerepeltek a klímavédelemben érdekelt személyek, valamint hogy nem feledkezhetünk meg arról, hogy a reprodukatív döntéshozatalt számos tényező, esemény egyszerre terheli. Emellett keresztmetszeti kutatásából és a témában végzett kevés számú más vizsgálatból a reprodukatív döntés véglegességéről nem kapunk információt. Felmerül továbbá az a lehetőség is, hogy a klímaváltozás miatt reprodukatív döntéseiken változtatók számára egyébként sem fontos cél a gyermekvállalás.

Az előadás utáni megbeszélésben felvetődött, hogy a klímaszorongás miként jelenik meg a terápiás térben, és vajon mennyiben egzisztenciális szorongásunk, halálszorongásunk megmutatkozása. Többen azt hangsúlyozták, hogy fontos biopszichoszociális keretben gondolkodni erről a kérdésről is, az egyén nem ragadható ki komplex rendszeréből.

A szekció rávilágított a gyermektelen élethelyzet összetettségére, sokszínűségére, a gyermektelenséget és megélését befolyásoló megannyi lehetséges tényezőre, és arról is elgondolkodtatott, hogy e számos aspektus kapcsán mi az, ami döntés kérdése, és mi az, amit az egyén nem tud kontrollálni.

A szekcióban elhangzott előadások közül Tomanóczy-Harangozó Orsolya – Dr. Nagy Beáta Magda – Dr. Aranyi Gábor: *A jövővel kapcsolatos bizonytalanságok és a gyermekvállalás összefüggései* c. előadásának írott változata kötetünkben olvasható.